

کتاب‌شناسی سوره حمد

تفسیر لغت‌شناسی، صرف و نحو، خوشنویسی، گرافیک و تذهیب، اعجاز فقه‌الحمد

سیدرضا باقریان موحد

چکیده: سوره

حمد یکی از مهم‌ترین

سوره‌های قرآن کریم است که معارف والای اخلاق و عرفانی مندرج در آیات این سوره باعث شده که هم در علم فقه و هم در اخلاق و عرفان اسلامی، باب ویژه‌ای به این سوره اختصاص داده شود و مفسران قرآن نیز کتاب‌های مستقلی در شرح و تفسیر آن بنویسند. نویسنده در نوشتار حاضر، سعی در ارائه کتاب‌شناسی نامگوی (آماری) سوره حمد تا پایان سال ۱۳۹۰ دارد که آن‌ها را بر اساس الفبای نام نویسندگان تنظیم کرده و به این ترتیب، از دویست و بیست کتاب چاپ شده و هفتاد و چهار نسخه خطی، یاد نموده است. در ادامه، نمایه‌ای از نویسندگان شیعه و اهل سنت کتب، ارائه داده است. در انتها، با بیان نمایه موضوعی کتاب‌ها در قالب موضوعاتی از قبیل ۱. تفسیر بسم الله الرحمن الرحیم؛ ۲. فقه سوره حمد؛ ۳. اعجاز سوره حمد؛ ۴. تجوید، لغت، حفظ، و صرف و نحو سوره حمد؛ ۵. خوشنویسی، گرافیک، تذهیب سوره حمد؛ ۶. کتاب‌های ویژه کودکان و نوجوانان؛ ۷. تفسیرهای مستقل روایی، اخلاقی، عرفانی سوره حمد؛ ۸. تفسیرهای سیاسی، اجتماعی، تربیتی و مسائل روز سوره حمد؛ و ۹. تفسیرهای مشترک سوره حمد و برخی از سوره‌ها، مقاله خویش را به پایان می‌رساند.

کلیدواژه: کتاب‌شناسی سوره حمد، کتاب‌شناسی نامگوی، کتاب‌شناسی آماری، سوره حمد.

مقدمه

سوره حمد (فاتحه‌الکتاب)، یکی از مهم‌ترین سوره‌های قرآن کریم است که نسبت به دیگر سوره‌ها از اهمیت خاص و امتیاز ویژه‌ای برخوردار است. واجب بودن خواندن سوره حمد در نمازهای یومیه و همچنین معارف والای اخلاقی و عرفانی مندرج در آیات این سوره، باعث شده است هم در علم فقه و هم در اخلاق و عرفان اسلامی، باب ویژه‌ای به این سوره کم‌آیه، اما پربرابر اختصاص داده شود. این اهمیت و عظمت باعث شده است مفسران قرآن کریم نیز نگاهی ویژه به این سوره داشته باشند و کتاب‌های مستقلی در شرح و تفسیر آن بنویسند.

امروزه ما میراث دار گنجینه گرانسنگی با موضوع کتاب‌شناسی سوره حمد هستیم که شامل ده‌ها کتاب در تفسیر، شرح مفاهیم سوره حمد، تفسیر «بسم الله الرحمن الرحیم»، لغت‌شناسی، صرف و نحو، اعجاز، فقه‌الحمد، خوشنویسی، گرافیک و تذهیب سوره حمد است که به قلم عالمان بزرگ مسلمان با گرایش‌های مختلف مذهبی (شیعه اثنی‌عشری، شیعه زیدی، مالکی، شافعی، حنبلی و حنفی) و دیدگاه‌های گوناگون فکری (عرفانی، فلسفی، کلامی، روایی) در جغرافیای متنوع نشر (قم، تهران، سنندج، نجف، بغداد، بیروت، قاهره، ریاض، جدّه و دمشق) به رشته تحریر درآمده است.

مقاله حاضر، گزارش مختصری از این میراث گرانبها است که بر

- ایران (دنا)، ۴، ۱۲۱۲.
۱۰. ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸)؛ رحمه من الرحمن فی تفسیر و اشارات القرآن (تفسیر سوره حمد و بقره)؛ ترجمه و شرح قاسم میرآخوری؛ تهران،: فهرست، ۱۳۸۹. فارسی.
۱۱. ابن قیم جوزیه، محمد بن ابی بکر؛ فتح التواب فی تفسیر فاتحه الكتاب للامام ابن قیم الجوزیه؛ تحقیق محمد بن ریاض احمد؛ بیروت: عالم الکتب، ۱۳۸۵، ۱۵۲ ص. عربی.
۱۲. ابن قیم جوزیه، محمد بن ابی بکر؛ شرح آیه ایاک نعبد و ایاک نستعین؛ تحقیق محمد عمر الحاجی و عبدالله بدران؛ دمشق: دار الحفاظ، ۲۰۰۰م، ۱۸۴ ص. عربی.
۱۳. ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان (-۹۴۰)؛ تفسیر البسمله؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۲۵.
۱۴. ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان (-۹۴۰)؛ تفسیر الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۷۲.
۱۵. احسائی، صالح بن زین الدین؛ رساله فی معنی بسم الله الرحمن الرحیم؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۹، ۹۳۲.
۱۶. احمدی فقیه، محمد امین؛ گنجینه‌ای از قرآن حکیم، اعجاز سوره حمد و عدد ۷؛ تهران: پژوهاک کیوان، ۱۳۹۰، ۴۰۰ ص. فارسی.
۱۷. احمدی، سید علی؛ شرحی بر بسم الله الرحمن الرحیم؛ قم: وثوق، ۱۳۸۶، ۱۷۶ ص. فارسی.
۱۸. احمدی، عبدالله بن سلمان بن سالم؛ الماثور فی تفسیر سوره الفاتحه عن النبی و الصحابین و التابعین؛ ریاض: دارالطیبه، ۱۴۱۳ق، ۲۵۶ ص. عربی.
۱۹. احمدی، ناصر (-۱۳۴۰)؛ تفسیر سوره حمد؛ تالیاد: سنت، ۱۳۸۱. فارسی.
۲۰. اردبیلی، عبدالعزیز (قرن ۱۳)؛ تفسیر سوره الفاتحه (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه)؛ قم: مرکز العلوم و الثقافه الاسلامیه، ۱۳۸۵. عربی.
۲۱. استرآبادی، محمد بن نظام؛ تفسیر سوره الحمد؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۴۷.
۲۲. استرآبادی، محمد جعفر (۱۱۹۸-۱۲۶۳)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۳.
۲۳. استرآبادی، محمد جعفر (۱۱۹۸-۱۲۶۳)؛ مظاهر الاسرار فی وجوه اعجاز کلام الجبار (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه)؛ قم: مرکز العلوم و الثقافه الاسلامیه، ۱۳۸۵. عربی.
۲۴. اسعدی، محمد حسن؛ منظومه نور، لغات سوره حمد و بقره در ۳۴۳ بیت؛ قم: جامعه القرآن الکریم، ۱۳۸۰، ۶۹ ص. فارسی.
۲۵. اسماعیل پور، علی؛ آیه شریفه بسمله در فرهنگ اسلامی؛ تهران:

اساس الفبای نام نویسندگان تنظیم شده و در آن از ۲۲۰ کتاب چاپ شده و ۷۴ نسخه خطی (بر اساس فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، مصطفی درایتی؛ تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹) یاد شده است.

از نظر تاریخی، تفسیر امام حسن عسکری (۲۳۲، ۲۶۰ق) نخستین تفسیری است که بر این سوره مبارکه نوشته شده است. کتاب‌های ابن عبدالبر (۳۶۳-۴۶۳)، ابن اقلیسی (۵۵۰)، ابن جریر طبری، فخر رازی (۵۴۴-۶۰۶ق)، ابن عربی (۵۶۰-۶۳۸ق)، صدرالدین قونوی (۶۰۷-۶۷۳ق)، طوفی حنبلی (۷۱۶ق)، و عبدالرزاق کاشی (۷۳۰ق) را می‌توان از کهن‌ترین آثار تفسیری دانست.

نکته پایانی اینکه این مقاله، کتاب‌شناسی نامگوی (آماری) سوره حمد است. تهیه کتاب‌شناسی توصیفی و تحلیلی سوره حمد نیز کاری بایسته و شایسته است که انجام آن همت فرهیختگان را می‌طلبد.

کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی سوره حمد تا پایان سال ۱۳۹۰

۱. ابراهیمی محمدی، محمد صالح (۱۳۱۲-); تفسیر فاتحه الكتاب؛ تهران: مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، معاونت روابط بین‌الملل، ۱۳۶۷. فارسی.
۲. ابراهیمی، محمد حسین (۱۳۲۹-); تفسیر سوره‌های حمد، اخلاص و زلزله؛ قم: محمد حسین ابراهیمی، ۱۳۷۶، ۲۳۲ ص. فارسی.
۳. ابن اقلیسی، احمد بن معاد (-۵۵۰)؛ تفسیر الفاتحه المسمی تفسیر العلوم و المعانی المستودعه فی سبع المثانی؛ تحقیق احمد محمد الجندی؛ بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۳۸۹. عربی.
۴. ابن جریر طبری؛ تفسیر الفاتحه؛ تحقیق محمود شلبی؛ بیروت: دارالمعرفه، ۱۳۹۰ق، ۱۴۹ ص. عربی.
۵. ابن حمدان، احمد بن سعد؛ مظاهر المجتمع المسلم من خلال سوره الفاتحه؛ ریاض: دارالطیبه، ۱۴۱۵ق، ۱۶۰ ص. عربی.
۶. ابن عبدالبر، یوسف بن عبدالله (۳۶۳-۴۶۳ق)؛ الانصاف فیما بین علماء المسلمین فی قراءة بسم الله الرحمن الرحیم فی فاتحه الكتاب من الاختلاف؛ دراسه و تحقیق عبداللطیف بن محمد الجیلانی المغربی؛ ریاض: مکتبه اضواء السلف، ۱۴۱۷ق. عربی.
۷. ابن عبدالوهاب، محمد بن عبدالوهاب؛ تفسیر الفاتحه؛ تحقیق فهد بن عبدالرحمن بن سلیمان الرومی؛ ریاض: مکتبه الحرمین، ۱۴۰۷ق. عربی.
۸. ابن عجیبه، احمد (۱۷۴۷-۱۸۰۹ق)؛ تفسیر الفاتحه الکبیر (البحر المدید)؛ تحقیق بسام محمد بارود؛ [بی‌جا]، دارالحاوی، ۱۴۲۰ق، ۶۷۴ ص. عربی.
۹. ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸)؛ دعوه الفاتحه الشریفه الکبری (الدعاء و سوره الفاتحه)؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های

۴۱. انصاری شافعی، عبدالله بن ابی بکر (۱۱۱۸-); البلابل الصادحه علی اغصان سوره الفاتحه؛ جده: دارالمنهاج، ۱۴۲۴ق، ۱۷۵ص. عربی.
۴۲. انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶-۹۲۶); تفسیر البسمله؛ عربی، فهرستواره دستنوشت‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۲۵.
۴۳. انصاری، محمد علی (۱۳۴۳-); تفسیر سوره مبارکه حمد؛ مشهد: هاتف، ۱۳۸۰، ص ۲۰۶. فارسی.
۴۴. اورامانی، عباس بن بهرام میرزا (قرن ۱۱); تفسیر سوره الفاتحه؛ فارسی، فهرستواره دستنوشت‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۳.
۴۵. باب، علی محمد بن محمد رضا (۱۲۳۶-۱۲۶۶ق); تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشت‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۳.
۴۶. بابا افضل کاشانی، محمد بن حسن؛ جامع الحکمه (تفسیر بسم الله الرحمن الرحیم); به کوشش محمد تقی دانش‌پژوه؛ تهران: بنیاد قرآن، ۱۳۶۱، ۱۳۶ص. فارسی.
۴۷. بابایی، محمد (۱۳۴۸-); راز رشد آگاهی، اندیشه عبادی (تفسیر سوره حمد); مشهد: راز توکل، ۱۳۸۷. فارسی.
۴۸. بازرگان، مهدی (۱۲۸۶-۱۳۷۳ق); گمراهان، حدیثی مفصل از قرون وسطای مسیحیت در ارتباط با سوره حمد؛ تهران: نهضت آزادی ایران، ۱۳۶۲، ۱۶۶ص. فارسی.
۴۹. باقری فر، علی (۱۳۳۶-); قرآن کتاب راستی (راستی و ناراستی در سوره‌های حمد و بقره); تهران: بشرا، ۱۳۹۰. فارسی.
۵۰. باکوئی، زین العابدین (۱۳۱۹-); تفسیر سوره حمد؛ قم: کمال الملک، ۱۳۸۱، ۱۲۲ص. فارسی.
۵۱. بغوی، حسین بن مسعود (۴۳۶-۵۱۰); تفسیر سوره الفاتحه؛ فارسی، فهرستواره دستنوشت‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۶.
۵۲. بنی هاشمی لنگرودی، جلال؛ تفسیر سوره حمد؛ تهران: بلاغ دانش، ۱۳۸۵، ۶۴ص. فارسی.
۵۳. بیرجندی، عبداللطیف بن علی (قرن ۱۰); تفسیر سوره الفاتحه؛ فارسی، فهرستواره دستنوشت‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۱.
۵۴. پارسا، محمد بن محمد (۷۳۹-۸۲۲ق); تفسیر سوره الفاتحه؛ فارسی، فهرستواره دستنوشت‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۱.
۵۵. پوست شور، علی؛ روح توحید در نماز یا تفسیر مختصری بر سوره حمد؛ تهران: نشر منیر، ۱۳۷۷. فارسی.
۵۶. تبریزی توتونچی، محمد حسین؛ تفسیر سوره حمد و توحی د؛ [بی‌جا]، [بی‌نا]، ۱۳۵۳. فارسی.
۵۷. تبریزی علی؛ تفصیل المساله فیما يتعلق بالبسمله؛ قم: دارالصدیقه الشهیده، ۱۳۸۸، ۱۲۸ص. عربی.
۵۸. تبریزی غروری، هدایت الله (۱۲۷۶-۱۳۶۵ق); کتاب الحمید فی

- مفید، ۱۳۷۵، ۲۰۴ص. فارسی.
۲۶. اسماعیلی، نادعلی؛ تفسیر علمی و عرفانی قرآن: سبکی نوین در ترجمه و تفسیر بصورت علمی، عرفانی، ادبی، موضوعی و تصویری و نیز بر اساس دیدگاه پیامبر اکرم (ص) در نهج الفصاحه؛ ساری: نادعلی، ۱۳۸۸. فارسی.
۲۷. اصفهانی، محمد حسین؛ تفسیر سوره حمد و بقره؛ [بی‌جا]، محمد حسین اصفهانی، ۱۳۱۷ق، ۳۴۲ص. فارسی.
۲۸. اصفهانی، یحیی بن محمد شفیع (قرن ۱۴); تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشت‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۴.
۲۹. افتخاری، محمود (۱۳۵۰-); شرح خصوصیات هنری و تصویری در سوره حمد؛ با همکاری مریم گودرزی؛ تهران: سبزیان گستر، ۱۳۸۹، ۶۹ص. فارسی.
۳۰. افتخاری، محمود (۱۳۵۰-); تفسیر موضوعات و مفاهیم سوره حمد در گفتار و آثار؛ با همکاری مریم گودرزی؛ تهران: سبزیان گستر، ۱۳۸۹، ۱۴۳ص. فارسی.
۳۱. افتخاری، محمود (۱۳۵۰-); موضوعات و مفاهیم سوره حمد در آینه تصویر؛ با همکاری مریم گودرزی؛ تهران: سبزیان گستر، ۱۳۸۸، ۶۹ص. فارسی.
۳۲. اکبری، حجت الله (۱۳۲۷-); تفسیر مقارن سوره حمد از نظر اهل شیعه و اهل سنت؛ قم: ام القرآن، ۱۳۹۰، ۱۱۲ص. فارسی.
۳۳. آل شبیرخاقانی، محمد طاهر (۱۳۶۴-); انوارالوحی فی تفسیر بعض سور کتاب المجید فاتحه کتاب و الاخلاص؛ قم: انوارالمهدی، ۱۳۸۲. عربی.
۳۴. امامی خاتون آبادی، محمد رضا (۱۱۲۷-); خزائن الانوار و معادن الاخبار؛ فارسی، فهرستواره دستنوشت‌های ایران (دنا)، ۴، ۸۵۸.
۳۵. امیر صادقی تهرانی، نصیرالدین؛ درسهایی از فاتحه کتاب؛ به کوشش بانو فرخی، تهران: [بی‌نا]، [بی‌تا]، فارسی.
۳۶. امیر شفاقی، عبدالصمد؛ شرح لغات و کلمات دو سوره مبارکه فاتحه کتاب و اخلاص؛ [بی‌جا]، [بی‌تا]، [بی‌نا]، ۲۴ص. فارسی.
۳۷. امیری، عمر بهاء الدین؛ ام کتاب؛ بیروت: دارالقرآن الکریم، ۱۳۹۲ق، ۱۲۸ص. عربی.
۳۸. امین، محمد (۱۳۳۶-); تفسیر سوره حمد؛ قم: طیب، ۱۳۸۲، ۲۴۰ص. فارسی.
۳۹. امینی نجفی، عبدالحسین (۱۲۸۱-۱۳۴۹); تفسیر فاتحه کتاب؛ مترجم قدرت الله حسینی شاهمرادی؛ تهران: مکتبه الامام امیرالمؤمنین علیه السلام العامه، ۱۳۶۰، ۲۶۰ص. فارسی.
۴۰. امینی نجفی، عبدالحسین (۱۲۸۱-۱۳۴۹); تفسیر فاتحه کتاب؛ تهران: مکتبه الامام امیرالمؤمنین علیه السلام العامه، ۱۳۹۵ق، ۲۵۵ص. عربی.

۷۴. حسینی خاتون آبادی، محمد صالح (۱۰۵۸-۱۱۱۶)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۳.
۷۵. حسینی خاتون آبادی، میر محمد صالح؛ تفسیر سوره الفاتحه (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه)؛ قم: مرکز العلوم والثقافة الاسلامیه، ۱۳۸۵. عربی.
۷۶. حسینی زنجانی، عزالدین (۱۳۰۰-); تفسیر سوره مبارکه حمد؛ قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۳، ۱۶۸ ص. فارسی.
۷۷. حسینی مرعشی، اسماعیل (-۱۳۱۵)؛ درس‌هایی از سوره حمد؛ قم: ناصر، ۱۳۷۹، ۲۱۶ ص. فارسی.
۷۸. حسینی، حسن؛ شعاعی از قرآن (برداشتی از سوره‌های حمد، مومنون، واقعه، ناس)؛ قم: صفحی، ۱۳۷۶. فارسی.
۷۹. حسینی، عبدالعظیم (قرن ۱۴)؛ تفسیر سوره الحمد؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۴۷.
۸۰. حکیم، سید محمد باقر؛ تفسیر سوره الحمد؛ قم: مجمع فکر الاسلامی، ۱۳۸۷، ۳۵۲ ص. عربی.
۸۱. خطیب، محمد خلیل؛ فی فضل القرآن الکریم و کیفیة و آداب التلاوة و الاستماع، تفسیر فاتحه؛ تحت اشراف محمود محمد خلیل الخطیب؛ طنطا: دارالبشیر للثقافة و العلوم، [بی‌تا]. عربی.
۸۲. خمینی، روح‌الله (۱۲۷۹-۱۳۶۸)؛ تفسیر آیه البسملة؛ بیروت: دارالهادی، ۱۹۹۲ م. عربی.
۸۳. خمینی، روح‌الله (۱۲۷۹-۱۳۶۸)؛ تفسیر سوره حمد؛ تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۸، ص ۳۱۷. فارسی.
۸۴. خمینی، مصطفی (۱۳۰۹-۱۳۵۶)؛ سرمنزل انسانیت، تفسیر اخلاقی فاتحه‌الکتاب و زندگینامه؛ ترجمه و گردآوری محمد تحریرچی؛ تهران: اله‌الاهو، ۱۳۶۲، ۱۵۲ ص. فارسی.
۸۵. خواسته، حامد؛ تفسیر سوره حمد؛ قم: نسیم حیات، ۱۳۸۴، ۸۷ ص. فارسی.
۸۶. خوبی، ابوالقاسم (۱۲۷۸-۱۳۷۱)؛ البیان فی تفسیر القرآن المدخل تفسیر فاتحه‌الکتاب؛ قم: مؤسسه احیاء آثار الامام الخوئی، ۱۳۷۶، ۵۷۶ ص. عربی.
۸۷. خوبی، ابوالقاسم (۱۲۷۸-۱۳۷۱)؛ تفسیر سوره حمد؛ مترجم جعفر حسینی؛ قم: دارالثقلین، ۱۳۸۴، ۱۵۸ ص. فارسی.
۸۸. خوبی، مصطفی بن محمد؛ سفره درویشان (تفسیر حمد و معوذتین)؛ فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۶/۱۵۲.
۸۹. خیر تبریزی، محمد حسین؛ نگاهی به تفسیر سوره حمد؛ تهران: فلق، ۳۱ ص. فارسی.
۹۰. دریاباری، عنایت‌الله؛ تفسیر شفا؛ قم: میراث ماندگار، ۱۳۸۰. فارسی.

- تفسیر سورتی الحمد و التوحید؛ قم: آیه حیات، ۱۳۸۲، ۳۱۱ ص. عربی.
۵۹. تنکابنی، محمد بن سلیمان (۱۲۳۴-۱۳۰۲ ق)؛ توشیح التفسیر فی قواعد التفسیر و التاویل (تفسیر سوره حمد تا سی آیه از سوره بقره)؛ تحقیق جعفر السعیدی الجیلانی؛ قم: کتاب سعیدی، ۱۳۷ ص. عربی.
۶۰. ثباتی، هوشنگ؛ تفسیر صغیر، ترجمه و تفسیر سوره بقره و سوره‌های واجب و مستحب در نماز، حمد، توحید، قدر، جمعه، منافقون به انضمام بحثی توحیدی در اسرار وجود؛ تهران: مرتضوی، ۱۳۷۷. فارسی.
۶۱. ثقفی قزوینی، علی بن محمد؛ الکرائم القدسیه فی الهدایات الفاطمیة، (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه)؛ قم: مرکز العلوم و الثقافه الاسلامیه، ۱۳۸۵. عربی.
۶۲. جابری انصاری، محمد حسن (۱۲۴۹-); تفسیر حسن در استعاذه و حمد و آیه اول سوره بقره؛ [بی‌جا]، [بی‌تا] [بی‌نا]، ۳۶۶ ص. فارسی.
۶۳. جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)؛ تفسیر سوره الفاتحه و البقره؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۶.
۶۴. جزایری، محمد کاظم؛ پرتوی از تفسیر سوره حمد، یا لمعه فی تفسیر الحمد؛ قم: محمد کاظم جزایری، ۱۳۷۰، ۱۲۵ ص. فارسی.
۶۵. جعفری نیا، محمدرضا (۱۳۵۲-); شرحی بر سوره حمد به انضمام تصاویر آرشو ترجمه به ۱۰۱ زبان دنیا به همراه اطلاعات زبانشناسی و آمار ترجمه‌های موجود در قرآن در جهان؛ قم: نسیم کوثر، ۱۳۸۴، ۳۶ ص. فارسی.
۶۶. جلالی و رنامخواستی، کلثوم (۱۳۵۲-); کلید بهشت (خلاصه‌ای از تفسیر سوره حمد)؛ اصفهان: کلثوم جلالی، ۱۳۸۲، ۸۰ ص. فارسی.
۶۷. جنید، حافظ؛ ایاک نعبد و ایاک نستعین مدخل الی فهم القرآن الکریم؛ دمشق: دارالثقافه للجمع، ۱۹۹۹ م، ۲۰۸ ص. عربی.
۶۸. جوهر، طلحه؛ الاعجاز العددی فی سوره الفاتحه؛ دمشق: الحکمه، ۱۴۱۸ ق. عربی.
۶۹. حاج شریفی خوانساری، محمد رضا (۱۳۳۹-); تفسیر سوره حمد و توحید؛ قم: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی حضور، ۱۳۷۹، ۱۱۰ ص. فارسی.
۷۰. حسن بن علی (ع)، امام یازدهم (۲۳۲-۲۶۰ ق)؛ تفسیر فاتحه‌الکتاب از امام حسن عسکری سلام‌الله‌علیه و پژوهشی پیرامون آن؛ ترجمه قدرت‌الله حسینی شاهمرادی؛ تهران: کعبه، ۱۳۶۳. فارسی.
۷۱. حسن فضل بجلی؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۴.
۷۲. حسن، محمد علی؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ دب: دارالبیارق، ۱۴۱۴ ق، ۶۳ ص. عربی.
۷۳. حسینی حسن آبادی، محمد (۱۳۳۷-); نمی ازیم (نگاهی به سوره حمد تا حج)؛ قم: آراسته، ۱۳۸۷. فارسی.

۱۰۷. رضانژاد، غلامحسین (۱۳۱۳-); مقدمه تفسیر بر سوره حمد یا فاتحه الكتاب، موسوم به تمهید المبانی، یا تفسیر کبیر بر سوره سبع المثانی؛ تهران: الزهراء(س)، ۱۳۸۳. فارسی.

۱۰۸. رضوی، جواد (۱۳۵۴-); تفسیر سوره حمد و بقره به گونه پرسش و پاسخ؛ قم: انتشارات قم، ۱۳۷۹، ۱۰۶ص. فارسی.

۱۰۹. رفائی، سید رضا؛ نور درخشان در تفسیر نخستین سوره قرآن؛ تهران: رسالت، ۱۳۷۳، ۲۱۶ص. فارسی.

۱۱۰. رنجبر، محمدرضا (۱۳۴۵-); باران حکمت، سوره حمد؛ تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۹. فارسی.

۱۱۱. رنجبر، محمدرضا (۱۳۴۵-); بخوان (شرح آیات سوره حمد)؛ تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶. فارسی.

۱۱۲. روح بخش، سیدعلی؛ سی پاسخ درباره بسم الله الرحمن الرحیم؛ قم: فائز، ۱۳۸۷، ۹۴ص. فارسی.

۱۱۳. روحانی، هادی (۱۳۰۲-); قطره، تفسیر سوره حمد؛ بابل: مبعث، ۱۳۷۵، ۲۰۶ص. فارسی.

۱۱۴. روینی، عنتر؛ تفسیر ام الكتاب (الفاتحه) و سوره الفلق والناس؛ مراجعه زکی دقزن، [بی جا]، مکتبه العلم والايمان، ۱۳۷۸، ۱۸۵ص. عربی.

۱۱۵. زارعی، علی (۱۳۴۶-); نگرشی نو بر سوره حمد؛ قم: گل های بهشت، ۱۳۸۵، ۸۰ص. فارسی.

۱۱۶. زنوری، علی بن محمد حسن (قرن ۱۳); تفسیر بسمله؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته های ایران (دنا)، ۳، ۱۲۵.

۱۱۷. سبحانی، محمد عنایة الله اسد؛ البرهان فی نظام القرآن (نظام سور الفاتحه و البقره و آل عمران)؛ جده: دارالکتاب، ۱۴۱۴ق. عربی.

۱۱۸. سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹ق)؛ تفسیر سوره حمد؛ تصحیح کریم فیضی؛ قم: مطبوعات دینی، در دست انتشار.

۱۱۹. سبزواری، محمد کاظم بن محمد رضا؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۴.

۱۲۰. سحرآوری، عبدالامیر؛ سپاس و مقاصد حمد: ترجمه روان سوره مبارکه حمد؛ اهواز: خاتم سبز، ۱۳۸۲، ۲۷۵ص. فارسی.

۱۲۱. سلیمان، محمد هلال؛ فی رحاب الفاتحه؛ قاهره: مرکز الكتاب للنشر، ۱۳۷۶، ۱۵۷ص. عربی.

۱۲۲. سنگلجی، محمد (۱۲۷۶-); تفسیر القرآن الکریم، سوره مبارکه حمد؛ [بی جا]، [بی نا]، [بی تا]، ۱۳۹ص. فارسی.

۱۲۳. سید احمد، حسین محمد؛ نور الانوار و سر الاسرار فی سوره الفاتحه؛ قاهره: دارالمعرفه الجامعیه، ۲۰۰۰م، ۴۶۸ص. عربی.

۱۲۴. سیف بویکھی، محمد بن محمد (قرن ۷); تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۰.

۹۱. دستغیب، عبدالحسین (۱۲۹۲-۱۳۶۰); فاتحه الكتاب، تفسیر سوره شریفه حمد؛ تصحیح و مقدمه از محمد هاشم دستغیب؛ تهران: کاوه، ۱۳۶۰، ۲۶۴ص. فارسی.

۹۲. دشتکی شیرازی، منصورین صدرالدین محمد (۹۴۸-); تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۱.

۹۳. دهخوارقانی، هادی؛ حمد میاموزد؛ تهران: بعثت، ۱۳۵۶، ۶۴ص. فارسی.

۹۴. دوهاروت، شکرالله (۱۳۳۱-); خواص سوره الحمد از نظر پانزده دانشمند اسلامی؛ سنندج: کتابفروشی مردوخ، پرتویان، ۱۳۸۴، ۳۰۴ص. فارسی.

۹۵. دین پرست، امید (۱۳۵۳-); ملکوت سوره های حمد و یاسین؛ تهران: عصر کنکاش، ۱۳۸۹، ۱۰۰ص.

۹۶. رئیسی، علی؛ سبع المثانی (تفسیر سوره حمد)؛ قم: وثوق، ۱۳۸۵، ۲۳۲ص. فارسی.

۹۷. راشد، حسینعلی (۱۲۸۴-۱۳۵۹); تفسیر قرآن، سوره حمد و بقره؛ تهران: اطلاعات، ۱۳۷۱، ۱۶۷ص. فارسی.

۹۸. راشدی، لطیف (۱۳۳۲-); پیام جاوید، برداشتی از سوره حمد؛ تهران: نشر سبحان، ۱۳۷۶، ۸۷ص. فارسی.

۹۹. راوی، مصعب؛ ام القرآن، دراسة و تحلیل؛ بغداد: دارالشوون الثقافية العامة، ۱۳۸۰، ۳۰۷ص. عربی.

۱۰۰. ربانی، محمدرضا (۱۲۹۲-۱۳۸۱); حمد ربانی: تفسیر عرفانی سوره حمد؛ مقدمه عبدالله جواد آملی؛ قم: مطبوعات دینی، ۱۳۸۲، ۴۰۶ص. فارسی.

۱۰۱. رستمی، محمدحسن (۱۳۴۳-); آیین بندگی، تفسیر سوره مبارکه حمد؛ قم: جهاد سازندگی، حوزه نمایندگی ولی فقیه، مرکز مطالعات و تحقیقات، ۱۳۷۷، ۲۲۳ص. فارسی.

۱۰۲. رستمی پور، محمد؛ ایدئولوژی اسلام در اولین سوره قرآن، حمد؛ مشهد: ندای اسلام، ۱۳۷۰. فارسی.

۱۰۳. رشتی، کاظم بن قاسم (۱۲۱۲-۱۲۵۹); تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۳.

۱۰۴. رشیدی آشتیانی، مهدی (۱۳۱۱-); تفسیر منظوم فاتحه الكتاب و جزء سی ام قرآن مجید و ترجمه به دوزبان فارسی و انگلیسی با واژه نامه؛ تهران: پردیس، ۱۳۸۸، ۲۷۷ص. فارسی.

۱۰۵. رضا، محمد رشید (۱۸۶۵-۱۹۳۵); تفسیر الفاتحه؛ قاهره: الزهراء الاعلام العربی، ۱۴۰۸ق، ۱۷۵ص. عربی.

۱۰۶. رضایور قهرمانلو، براتعلی (۱۳۴۲-); نوآوری در تفکر درباره سوره حمد؛ ارومیه: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی شاهد، ۱۳۸۷، ۲۸۴ص. فارسی.

- دست‌نوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۴.
۱۴۱. شیرازی، محمد ابراهیم بن ملاصدرا (۱۰۷۰-); تفسیر سوره الفاتحه؛ فارسی، فهرست‌واره دست‌نوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۳.
۱۴۲. صاحب دیوان، محمد (۶۸۳-); تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرست‌واره دست‌نوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۰.
۱۴۳. صادقی تهرانی، محمد (۱۳۰۷-); تفسیر الفرقان؛ تفسیر حمد؛ مترجم جمال جلیلیان تهرانی؛ اصفهان: جستجو سپاهان، ۱۳۸۵، ۱۲۷ ص. فارسی.
۱۴۴. صالح غفاری، محمد علی؛ تفسیر سوره حمد؛ تهران: بعثت، ۱۳۷۵، ۲۸۵ ص. فارسی.
۱۴۵. صالحی نجف‌آبادی، عبدالله (۱۳۲۷-); کلید سعادت و خوشبختی، فضائل و خواص سوره‌ها و آیات برگزیده (بسم الله الرحمن الرحیم، سوره حمد، آیه الکرسی); قم: نورالسجاد، ۱۳۸۳، ۲۸۰ ص. فارسی عربی.
۱۴۶. صبان، محمد بن علی (قرن ۱۲); الرساله الكبرى فی البسملة؛ بیروت: دارالکتاب العربی، ۱۴۱۵ ق، ۱۷۶ ص. عربی.
۱۴۷. صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰); تفسیر سوره الفاتحه و آیه الکرسی؛ عربی، فهرست‌واره دست‌نوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۶.
۱۴۸. صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰); تفسیر سوره الفاتحه (تفسیر سوره حمد); عربی، فهرست‌واره دست‌نوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۲.
۱۴۹. صدرالدین قونوی، محمد بن اسحاق (۶۰۷-۶۷۳); مرآه العارفین و مظهر الکاملین (تفسیر سوره الفاتحه); عربی، فهرست‌واره دست‌نوشته‌های ایران (دنا)، ۹، ۳۵۲.
۱۵۰. صدرالدین قونوی، محمد بن اسحاق (۶۰۷-۶۷۳); ترجمه اعجاز البیان یا تفسیر سوره فاتحه؛ ترجمه محمد خواجوی؛ تهران: مولی، ۱۳۷۵. فارسی.
۱۵۱. صدرالدین قونوی، محمد بن اسحاق (۶۰۷-۶۷۳); اعجاز البیان فی تاویل ام القرآن؛ تصحیح سید جلال‌الدین آشتیانی؛ قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۷. عربی.
۱۵۲. صدری مازندرانی، حسن؛ تفسیر شفا (سوره حمد); قم: میراث ماندگار، ۱۳۸۰، ۱۷۰ ص. فارسی.
۱۵۳. صدوقی مازندرانی، مصطفی؛ بحثی پیرامون بسم الله الرحمن الرحیم؛ قم: روح الامین، ۱۳۸۴، ۳۱۹ ص. فارسی.
۱۵۴. صفی‌حصاری، آیدا؛ برگزیده ترجمه قرآن کریم بصورت شعر و تصویر کودکان، سوره توحید و حمد؛ قم: گنج معرفت، ۱۳۹۰، ۱۵ ص. فارسی.
۱۵۵. طنطاوی بن جوهری (۱۸۷۰-۱۹۴۰); الجوهر فی تفسیر القرآن

۱۲۵. شاه‌آبادی، عبدالله؛ درة المعانی فی تفسیر سوره الاخلاص و السبع المثانی (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه); قم: مرکز العلوم و الثقافه الاسلامیه، ۱۳۸۵. عربی.
۱۲۶. شاهمیری، رضا (۱۳۳۰-); طریقت باطنی فاتحه‌الکتاب، سیر معانی سوره حمد و اخلاص در یک نگاه علمی و عرفانی و تطبیق آن با پایگاه‌های ده‌گانه کیهانی؛ شیراز: نوید شیراز، ۱۳۸۹، ۹۴ ص. فارسی.
۱۲۷. شاهین، عبدالصبور؛ تأملات فی الفاتحه‌الکتاب؛ قاهره: دارالاعتصام، ۱۴۱۴ ق. عربی.
۱۲۸. شبیر، عبدالله (۱۸۲۶-۱۷۷۴); تفسیر القرآن الکریم (از سوره حمد تا نسا); ترجمه حبیب‌الله احمدپناه؛ سمنان: دانشگاه سمنان، ۱۳۷۹، ۱۳۷۹ ص. فارسی.
۱۲۹. شبستری، محمود بن عبدالکریم (۶۸۷-۷۲۰); تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فارسی، فهرست‌واره دست‌نوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۰.
۱۳۰. شبستری، مرتضی (۱۳۰۲-۱۳۵۹); تفسیر و شرحی از سوره مبارکه حمد؛ تنظیم و تعلیقات از سید محمد رادمش؛ قم: دارالعلم، ۱۳۹۰، ۱۱۲ ص. فارسی.
۱۳۱. شریعتی، ناصرالدین؛ راه روشن بسوی خدا، تفسیر سوره حمد؛ با همکاری محمد علی غفاری؛ ۹۰ ص. فارسی.
۱۳۲. شططا، سید محمد؛ ام‌الکتاب الشافیة الکافیة؛ قاهره: دارالاعتصام، ۱۴۱۹. عربی.
۱۳۳. شفائی، محسن؛ تفسیر سوره حمد؛ [بی‌جا]، محسن شفائی، ۱۳۶۴، ۹۰ ص. فارسی.
۱۳۴. شلمی، محمود؛ ام‌القرآن و السبع المثانی؛ طنطا: دارالبشیر، ۱۴۱۸ ق. عربی.
۱۳۵. شهرامی، بیژن (۱۳۴۷-); تفسیر سوره حمد؛ قم: سپهر اندیشه، ۱۳۸۸، ۴۲ ص. فارسی.
۱۳۶. شهید ثانی، زین‌الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵); تفسیر آیه البسملة؛ عربی، فهرست‌واره دست‌نوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۰۱.
۱۳۷. شیخ بهایی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰); تفسیر سوره الفاتحه (ضمن رسائل فی التفسیر); تحقیق غلام‌رضا التقی؛ قم: مرکز العلوم و الثقافه الاسلامیه، ۱۳۸۵. عربی.
۱۳۸. شیخ بهایی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰); عروه الوثقی (تفسیر سوره فاتحه و اندکی از بقره); تحقیق محمد رضا نعمتی؛ قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۰، ۲۲۴ ص. عربی.
۱۳۹. شیخ بهایی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰); عین الحیاه (تفسیر سوره فاتحه و آیاتی از بقره); عربی، فهرست‌واره دست‌نوشته‌های ایران (دنا)، ۷، ۷۰۰.
۱۴۰. شیرازی، علی بن محمد؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرست‌واره

۱۷۱. عزیزى، عباس (۱۳۴۲ -)؛ ثواب و تفسیر سوره حمد و اخلاص؛ قم: صلاه، ۱۳۸۱، ۱۲۷ ص. فارسی.

۱۷۲. عطا، عبدالقادر احمد؛ اضواء من سوره الفاتحه؛ بیروت: دارالندوه الاسلامیه، ۱۴۱۲ ق. عربی.

۱۷۳. عطارهای تهرانی، هنگامه؛ تحقیقی پیرامون شیوه‌ها و مشخصات تذهیب سوره فاتحه الكتاب و استادان تذهیب‌کار؛ تهران: مؤسسه آموزش عالی سوره، [بی‌جا]. فارسی.

۱۷۴. علوی، مجتبی؛ تجزیه و ترکیب سوره حمد؛ [بی‌جا]، مجتبی علوی، ۱۳۶۷، ۳۲ ص. فارسی.

۱۷۵. علوی، مجتبی؛ تفسیر ادبی سوره حمد؛ [بی‌جا]، مجتبی علوی، ۱۳۷۱، ۱۵۴ ص. فارسی.

۱۷۶. علی‌پور، نصیب‌اله (۱۳۵۳-); صحیفه منظوم: معانی و مفاهیم سوره‌های فاتحه الكتاب، بقره، یاسوج: چویل، ۱۳۸۵، ص ۱۲۰. فارسی.

۱۷۷. علیزاده، عمران (۱۳۱۰)؛ در ثمین، تفسیر سوره حمد و توحید؛ تبریز: عمران علیزاده، ۱۳۸۴. فارسی.

۱۷۸. عمادزاده، حسین (۱۳۶۹ - ۱۲۸۵)؛ تفسیر سوره حمد؛ تهران: ایفاد، ۱۳۶۸. فارسی.

۱۷۹. غ. مهرانفر؛ سوره حمد و قل هو الله و تسبیحات اربعه با تمرین خوشنویسی برای مدارس سراسر کشور دوره راهنمایی؛ تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۱. فارسی.

۱۸۰. غروی، محمد؛ اسم الاعظم او معارف البسمله و الحمد له؛ بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۹۸۲ م، ۲۸۰ ص. عربی.

۱۸۱. غماری حسنی، احمد؛ الاستعاذه و البسمله ممن صحیح حدیث البسمله؛ قاهره: مکتبه القاهره، ۱۹۹۶ م. عربی.

۱۸۲. فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)؛ تفسیر سوره الحمد (مفاتیح العلوم)؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۱۴۷، ۳.

۱۸۳. فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)؛ احکام البسمله و مایتعلق بها من الاحکام و المعانی و اختلاف العلماء؛ تحقیق مجدی السید ابراهیم؛ ریاض: مکتبه الساعی، [بی‌جا]، ۷۹ ص. عربی.

۱۸۴. فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)؛ مفاتیح الغیب: ترجمه تفسیر فاتحه الكتاب؛ ترجمه و تحقیق سید جواد هاشمی نژاد؛ قم: فکرآوران، ۱۳۸۹، ۸۴۸ ص. فارسی.

۱۸۵. فراهی، معین‌الدین بن محمد (-۹۰۹)؛ الواضحه فی تفسیر سوره الفاتحه (تفسیر سوره فاتحه)؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۱۰، ۹۳۳.

۱۸۶. فرماوی، عبدالحی؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ طنطا: دارالبشیر للثقافه و العلوم، ۱۴۲۰ ق. عربی.

الکریم (برگزیده فارسی سوره حمد از تفسیر الجواهر)؛ ترجمه سعدی بهبودی؛ تهران: جمعیت اسلامی افغانستان، ۱۳۶۷، ۱۳۱ ص. فارسی.

۱۵۶. طهماز، عبدالحمید محمود؛ الاسلام لله تعالی فی سوره البقره و قد اضفنا لتفسیر هذه السوره تفسیر سوره الفاتحه و افتتحنا به هذا الكتاب؛ دمشق: دارالقلم، ۱۴۱۴ ق. عربی.

۱۵۷. طواری یزدی، عباس (-۱۳۹۸)؛ تفسیر سوره الحمد؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۴۷.

۱۵۸. طوفی حنبلی، سلیمان بن عبد القوی (-۷۱۶)؛ ایضاح البیان عن معنی ام القرآن؛ تحقیق علی حسین البواب؛ [بی‌جا]، مکتبه الثقافه الدینی، ۱۴۱۹ ق. عربی.

۱۵۹. عارف هندوستانی (قرن ۱۰)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۴.

۱۶۰. عاملی، جعفر مرتضی؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ قم، الهادی، ۱۳۷۵. عربی.

۱۶۱. عبدالجواد بن محمد جعفر (قرن ۱۳)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۳.

۱۶۲. عبدالحلیم، علی عبد المنعم؛ دراسات فی تفسیر القرآن الکریم؛ کویت: مکتبه المنار الاسلامیه، ۱۴۰۵ ق، ۱۸۷ ص. عربی.

۱۶۳. عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد (-۷۳۰)؛ تفسیر سوره الفاتحه (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه)؛ قم: مرکز العلوم و الثقافه الاسلامیه، ۱۳۸۵. عربی.

۱۶۴. عبدالله سراج الدین؛ حول تفسیر سوره الفاتحه؛ حلب: مکتبه دارالفلاح، عربی.

۱۶۵. عبدالواحد، راتب احمد؛ الرساله الواضحه فی تفسیر سوره الفاتحه؛ مطبعه عکرمه، ۱۴۱۵ ق. عربی.

۱۶۶. عبده، محمد؛ مشکلات القرآن الکریم و تفسیر سوره الفاتحه؛ بیروت: دارمکتبه الحیاه. عربی.

۱۶۷. عبید، علی بن سلیمان؛ اسماء الله الحسنی فی خواتم آیات سوره الفاتحه و البقره؛ ریاض: دارالعصامه، ۱۳۷۶. عربی.

۱۶۸. عتر، نورالدین؛ تفسیر سوره الفاتحه، ام الكتاب فی ضوء السنه النبویه و فنون اللغه و البلاغه العربیه تفسیر الاستعاذه تفسیر البسمله نزول الفاتحه ترتیبها دراستها لغویا...؛ بیروت: دارالبشائر الاسلامیه، ۱۳۷۳، ۲۱۵ ص. عربی.

۱۶۹. عثیمن، محمد بن صالح؛ احکام من القرآن الکریم (سوره الفاتحه)؛ جمع ابی خالد عبد الکریم بن صالح المقرن؛ الناصریه: دارطویق للنشر و التوزیع، ۱۴۱۴ ق. عربی.

۱۷۰. عرب عامری، علی؛ تفسیر مقایسه‌ای سوره حمد؛ سمنان: آبرخ، ۱۳۸۰، ۱۲۲ ص. فارسی.

۱۸۷. فرید محسنی اراکی، حسن (۱۳۴۹ - ۱۲۸۰)؛ تفسیر سوره حمد؛ قم: مطبوعاتی حکمت، ۱۳۵۲. فارسی.

۱۸۸. فضل‌الله بن روزبهان اصفهانی (۸۶۰ - ۹۲۵)؛ فواتح الحق والصواب فی شرح فاتحه الكتاب؛ فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۱۲۲۸/۷.

۱۸۹. فضل‌ی، نادر (۱۳۳۲ -)؛ عطر قرآن و عترت، تفسیر سوره حمد؛ تهران: منیر، ۱۳۸۵، ۹۹ ص. فارسی.

۱۹۰. فلسفی، محمد تقی (۱۲۸۳ - ۱۳۷۷)؛ تفسیر بیان، تفسیر سوره‌های حمد و بقره؛ قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۶، ۴۸۷ ص. فارسی.

۱۹۱. فلسفی، محمدرضا (۱۳۲۶ -)؛ تفسیر سوره حمد از دیدگاه مفسران بزرگ شیعه علامه سید محمد حسین طباطبایی و فضل ابن حسن طبرسی قدس سرهما؛ کرمانشاه: طاق بوستان، ۱۳۸۷. فارسی.

۱۹۲. فناری، محمد بن حمزه (۷۵۱ - ۸۳۴)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۱.

۱۹۳. فیض الاسلام اصفهانی، علینقی (۱۲۸۳ - ۱۳۶۴)؛ الثقلان فی تفسیر القرآن، سوره مبارکه فاتحه الكتاب؛ تهران: فقیه، ۱۳۶۶، ۸۴ ص. فارسی.

۱۹۴. قاسم، عبد الحکیم بن عبدالله؛ سوره الصلاه ترنج بها المساجد و المصلیات؛ ریاض: البیان، ۱۴۲۲ ق، ۷۹ ص. عربی.

۱۹۵. قاضی زاهدی گلپایگانی، علی؛ زبده التفاسیر: مقدمه تفسیری، تفسیر سوره حمد و قسمتی از سوره بقره؛ قم: نشر حاذق، ۱۳۷۵، ۳۳۵ ص. فارسی.

۱۹۶. قدرتی، صالح؛ تجزیه و ترکیب آیات قرآن؛ قم: شکوری، ۱۳۷۳. فارسی.

۱۹۷. قرائتی، محسن؛ تفسیر سوره حمد؛ تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۹. فارسی.

۱۹۸. قزامل، سیف رجب؛ فقه فاتحه الكتاب؛ قاهره: دارالطباعة المحدیه، ۱۴۰۹ ق. عربی.

۱۹۹. قزوینی، عباس بن اسماعیل (۱۳۰۴ -)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۳.

۲۰۰. قمی، محمد طاهر بن محمد حسین (۱۰۹۸ -)؛ تفسیر فاتحه و اخلاص و قدر؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۷۲.

۲۰۱. قهرمانی، عبدالله؛ تفسیر سوره حمد؛ [بی‌جا]، عبدالله قهرمانی، ۲۳ ص. فارسی.

۲۰۲. کاشفی، حسین بن علی (۹۱۰ -)؛ جواهر التفسیر، تفسیری ادبی، عرفانی، حروفی، شامل مقدمه‌ای در علوم قرآنی و تفسیر سوره حمد؛ مقدمه و تحقیق و تصحیح جواد عباسی؛ تهران: دفتر نشر میراث مکتوب، ۱۳۷۹، ۹۳۶ ص. فارسی.

۲۰۳. کاظمی، محمد؛ مفاهیمی از قرآن (گفتاری بر سوره حمد با چشم‌انداز تطبیقی به نهج البلاغه)؛ ساری: روحین مهر، ۱۳۸۴، ۷۸ ص. فارسی.

۲۰۴. کامرانیان، عباسعلی (- ۱۳۳۸)؛ گنجینه عرش، بررسی اهمیت آثار سوره حمد بر اساس آیات، روایات و تفاسیر مفسران بزرگ؛ قم: نور قرآن و اهل بیت (ع)، ۱۳۸۸، ۶۱ ص. فارسی.

۲۰۵. کامکار، شیده (۱۳۴۱ -)؛ حکایت حمد، روانشناسی تربیتی در سوره حمد؛ تهران: بهینه، ۱۳۸۶. فارسی.

۲۰۶. کرمانی نژاد، عبدالله (۱۳۴۰)؛ برگزیده تفسیر سوره حمد با بهره‌گیری از تفسیر المیزان علامه محمد حسین طباطبایی؛ تهران: زعیم ۱۳۸۸، ۶۴ ص. فارسی.

۲۰۷. کرمی، افشین؛ فضایل و خواص بسم الله الرحمن الرحیم؛ تهران: مشق هنر، ۱۳۸۸، ۳۵۷ ص. فارسی.

۲۰۸. کلباسی، مجتبی (- ۱۳۳۶)؛ تفسیر سوره حمد و اخلاص همراه با پرسشنامه و پاسخنامه؛ تهران: ستاد اقامه نماز، ۱۳۸۵. فارسی.

۲۰۹. کیاوش، محمد (۱۳۰۹ -)؛ تفسیر سوره مبارکه حمد؛ [بی‌جا]، شرکت نشر و پخش، ۱۳۵۷، ۱۷۹ ص. فارسی.

۲۱۰. گمنام (قرن ۱۰)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۵.

۲۱۱. گمنام (قرن ۱۱)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۴.

۲۱۲. گمنام (قرن ۱۲)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۵.

۲۱۳. گمنام (قرن ۱۳)؛ تفسیر سوره الفاتحه؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۵.

۲۱۴. گمنام؛ تفسیر استعاذه و بسمله و سوره حمد؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۲۱.

۲۱۵. گمنام؛ تفسیر البسمله؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۲۵.

۲۱۶. گمنام؛ تفسیر سوره الحمد و البقره؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۴۷.

۲۱۷. گمنام؛ تفسیر سوره الحمد؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۴۷.

۲۱۸. گمنام؛ تفسیر سوره الفاتحه و الاخلاص و القدر؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۶.

۲۱۹. گمنام؛ تفسیر سوره الفاتحه و البقره؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۶.

۲۲۰. گمنام؛ تفسیر سوره فاتحه الكتاب (به ضمیمه دو رساله در

۱۲۸

۲۳۶. مدرس مقدم، علی اکبر (۱۳۴۳-): تجلی آرامش در سوره مبارکه حمد؛ کاشمر: کاشمر، ۱۳۸۸. فارسی.
۲۳۷. مدرسی، طاهره؛ تفسیر طه (شرحی بر سوره حمد)، ضمیمه آینه معراج؛ تهران: حسن افرا، ۱۳۷۸، ۲۱۸ ص. فارسی.
۲۳۸. مدنی کرمانی، جمال الدین؛ تفسیر سوره حمد؛ [بی‌جا]، کتابفروشی متدین، ۱۳۶۹، ۶۰ ص. فارسی.
۲۳۹. مراغی، حسن بن عبدالرحیم (۱۳۰۰-): تفسیر سوره الفاتحه (تفسیر سوره الحمد)؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۱۵۳، ۳.
۲۴۰. مصطفوی، اسدالله (۱۲۹۶-): طرائق الاولیاء، شرح و تفسیر عرفانی سوره الفاتحه (سوره حمد)، به انضمام یکصد و نود حکایت و گلچینی از بهترین اشعار عرفا؛ [بی‌جا]، [بی‌نا]، ۱۳۷۲، ۲۳۶ ص. فارسی.
۲۴۱. مطهری، مرتضی (۱۲۹۸-۱۳۵۸): آشنایی با قرآن، سوره‌های حمد، بقره؛ قم: صدرا، ۱۳۵۹، ۱۸۴ ص. فارسی.
۲۴۲. مظفر علیشاه کرمانی، محمد تقی (۱۱۵۰-۱۲۱۵): بحر الاسرار (سبع المثانی)؛ شعر فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۴۱۱، ۲.
۲۴۳. مظفر علیشاه کرمانی، محمد تقی (۱۱۵۰-۱۲۱۵): مجمع الابحار فی شرح بحر الاسرار؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۶۲، ۹.
۲۴۴. معینیان، مهدی (۱۳۲۲-): تجوید قرآن با تصویر به همراه تفسیر سوره حمد؛ تهران: معینیان، ۱۳۷۰. فارسی.
۲۴۵. مقدسی، شهاب الدین ابی احمد (۵۹۹-۶۵۵): کتاب البسملة؛ تحقیق عدنان بن عبدالرزاق الحموی؛ ابوظبی: المجمع الثقافي، ۱۴۲۵ق، ۸۲۱ ص. عربی.
۲۴۶. ملکی میانجی، محمد باقر (۱۳۷۷-۱۲۸۴): تفسیر فاتحه الکتاب؛ تنظیم محمد البیابانی الاسکوئی، قم: دار القرآن الکریم، ۱۳۷۱، ۸۲ ص. عربی.
۲۴۷. ملیجی، عاطف قاسم؛ مع الامام القشیری فی تفسیر الاشاری بسمله والحروف المقطعه؛ قاهره: عالم الفکر، ۱۴۲۱ق. عربی.
۲۴۸. منطقی، نیره اعظم (۱۳۱۶-): ترجمه و تفسیر روان سوره حمد و جزء سی ام قرآن کریم؛ تهران: احمد، ۱۳۸۰. فارسی.
۲۴۹. منطقی، نیره اعظم (۱۳۱۶-): تفسیر بسم الله الرحمن الرحیم؛ تهران: سیمین قلم، ۱۳۷۸، ۱۹۳ ص. فارسی.
۲۵۰. موبد، احمد؛ پیرامون بارزشتین آیه قرآن کریم (بسم الله الرحمن الرحیم)؛ قم: دارالنشر اسلام، ۱۳۷۵، ۸۰ ص. فارسی.
۲۵۱. موحدی نجف‌آبادی، محمدرضا (۱۳۶۴-): تفسیر کبوترها و گنجشکها (تفسیر تأویلی سوره حمد و برخی از آیات قرآن کریم)؛ قم،
- تفسیر سوره فاتحه؛ تصحیح و مقدمه سید جلال الدین آشتیانی؛ قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۶، ۲۵۲ ص. فارسی.
۲۲۱. گمنام؛ درسهایی از قرآن، سوره حمد، سوره احزاب، بحثی پیرامون نماز؛ [بی‌جا]، حامد، ۱۳۵۷. فارسی.
۲۲۲. گمنام؛ رساله فی معنی بسم الله الرحمن الرحیم اقرب الی اسم الاعظم؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۹، ۹۳۲.
۲۲۳. گمنام؛ فوائد فی تحقیق معنی الحمد والشکر والمدح؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۹، ۹۳۳.
۲۲۴. گمنام؛ مرآة العارفین فی ملتمس زین العابدین (تفسیر سوره حمد)؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۹، ۳۵۲.
۲۲۵. گمنام؛ معنی بسم الله الرحمن الرحیم؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۹، ۹۳۲.
۲۲۶. گیلانی، محمد بن حسن (قرن ۱۱)؛ تحفة العابدین؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۲، ۹۷۱.
۲۲۷. لاجم، سلیمان بن ابراهیم؛ اللباب فی التفسیر الاستعاذه و فاتحه الکتاب؛ ریاض: دارالمسلم، ۱۴۲۰ق. عربی.
۲۲۸. مجمع قرآنی مشکوه؛ رکوع، گزیده تفسیر و واژگان آیات قرآن برای دانشجویان و علاقه‌مندان به حفظ همراه با درک مفاهیم (سوره مبارکه حمد و آیات ۱ تا ۱۴۱ سوره مبارکه بقره)؛ همدان: مجمع قرآنی مشکوه، ۱۳۷۹. فارسی.
۲۲۹. محسنی، احمد رضا، (۱۳۳۵-): آموزش مفاهیم قرآن کریم به کمک علائم قراردادی ویژه کودکان قبل از دبستان؛ تهران: مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب، ۱۳۸۵. فارسی.
۲۳۰. محمد تقی (قرن ۱۳)؛ تفسیر سوره الحمد؛ شعر فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۴۷.
۲۳۱. محمد حسین زاده، عبدالرضا؛ آموزش مفردات قرآن (ریشه‌یابی، تجزیه و شرح واژگان به ترتیب سوره)؛ کرمان: پیام مصطفی، ۱۳۸۸. فارسی.
۲۳۲. محمدی رئوف، احمد؛ جلوه‌ای از سوره حمد؛ [بی‌جا]، محمدی رئوف، ۱۳۶۷، ۲۳ ص. فارسی.
۲۳۳. محمدی، حسنعلی (۱۳۳۷-): صحبت با خدای مهربون، شرح گرافیکی سوره حمد (جزء ۱)؛ شعر حسنعلی محمدی؛ تهران: فرتاب، ۱۳۸۹. فارسی.
۲۳۴. محمدی، محمد جواد (۱۳۵۲-): با مخاطبان وحی (سوره مبارکه حمد)؛ تهران: اطلاعات، ۱۳۸۶. فارسی.
۲۳۵. مختاری، امیرحسین؛ اینگونه قرآن بیاموزیم، خودآموز قرآن کریم همراه با سوره رحمن، حمد و طرحی نو و ساده جهت یادگیری...؛ تهران: سازمان حج و اوقاف و امور خیریه، اسوه، ۱۳۷۴، ۶۲ ص. فارسی.

- مهر خوبان، ۱۳۹۰. فارسی.
۲۵۲. مؤسسه فرهنگی هنری فرهنگ منهایج؛ راهنمای دوره حفظ ۱۱۴، مشتمل بر جزء سی، سوره حمد، پنج آیه اول سوره بقره و آیه الکرسی؛ قم: مؤسسه فرهنگی هنری فرهنگ منهایج، ۱۳۸۹، ۲۳ ص. فارسی.
۲۵۳. موسوی تنکابنی، محمد مهدی (قرن ۱۳)؛ تفسیر البسمله: فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۲۵.
۲۵۴. موسوی جزایری، محمدعلی؛ جمعه‌ها و سوره‌ها (سوره حمد)؛ اهواز: نعیم، ۱۳۸۴، ۱۶۲ ص.
۲۵۵. موسوی، محمدبقر (۱۳۰۰-); پیام سوره حمد؛ قم: صحفی، ۱۳۷۲. فارسی.
۲۵۶. میرباقری، سید محمد مهدی (۱۳۴۰-); جامعه‌شناسی حق و باطل در تفسیر سوره حمد؛ قم: فجر ولایت، کتاب فردا، ۱۳۸۹، ۱۸۰ ص. فارسی.
۲۵۷. میرجهانی طباطبائی، محمدحسن (۱۲۸۰-۱۳۷۱)؛ تفسیر ام‌الکتاب؛ تهران: کتابخانه صدر، ۱۳۷۰، ۳۶۸ ص. فارسی.
۲۵۸. میرخانسی، احمد (۱۲۹۰-۱۳۷۲)؛ تفسیر سوره فاتحه‌الکتاب؛ تهران: شمس الضحی، ۱۳۸۹، ۷۶۰ ص. فارسی.
۲۵۹. میرخلف‌زاده، علی، (۱۳۴۳-); داستانهای سوره حمد؛ قم: علی میرخلف‌زاده، ۱۳۷۸. فارسی.
۲۶۰. میرزاجان بغنوی، حبیب‌الله (-۹۹۴)؛ رساله فی تحقیق معنی الحمد و الشکر؛ عربی، ۹/۹۳۳.
۲۶۱. میرمبینی، حسین؛ آیه‌های روحانی، تحقیقی درباره سوره فاتحه؛ تهران: آهوان، ۱۳۷۸. فارسی.
۲۶۲. ناطقی، علی اوسط؛ رسائل فی تفسیر سوره الفاتحه؛ قم: مرکز العلوم و الثقافه الاسلامیه، ۱۳۸۵. عربی.
۲۶۳. نجفی زنجانی، حافظ (۱۳۴۳-); فروغ هدایت، نکته‌ها، پرسش‌ها، قصه‌های علوم قرآن و سوره حمد؛ فرخ‌شه‌ز: آص‌ف، ۱۳۷۹، ۲۵۴ ص. فارسی.
۲۶۴. ندا، عبدالحمید محمد؛ سوره الصلاه فاتحه‌الکتاب بین المفسرین و المحدثین و الفقهاء...؛ قاهره: مکتبه الزهراء، ۱۴۱۷ ق. عربی.
۲۶۵. نصیریایی، عسکر (۱۳۴۳-); برترین سوره، تفسیر آموزشی سوره حمد؛ بابل: مبعث، ۱۳۸۷، ۳۹ ص. فارسی.
۲۶۶. نعمه‌الله ولی، نعمه‌الله بن عبد‌الله (۷۳۰-۸۳۴)؛ تفسیر سوره الفاتحه (رساله شرح الفاتحه‌الکتاب، تفسیر فاتحه‌الکتاب، تفسیر سوره حمد)؛ فارسی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۱.
۲۶۷. نورعلیشاه، محمدعلی (۱۱۶۰-۱۲۱۲)؛ تفسیر سوره الحمد و البقره (تفسیر منظوم بسمله و سوره حمد و بقره)؛ شعر فارسی،

- فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۴۷.
۲۶۸. نوری بروجردی، حسین (قرن ۱۳)؛ تفسیر سوره الحمد؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۴۷.
۲۶۹. هاشم‌زاده هریسی، هاشم؛ شناخت سوره‌های قرآن از سوره حمد تا ناس؛ تهران: کتابخانه صدر، ۱۳۷۳. فارسی.
۲۷۰. هویدی، محمد؛ خصائص و اسرار و تفسیر بسم‌الله الرحمن الرحیم؛ بیروت: دارالمحججه البيضاء، ۱۴۲۸ ق، ۱۶۳ ص. عربی.
۲۷۱. واعظ، حسن بن محمد؛ تفسیر سوره الفاتحه و الاخلاص؛ عربی، فهرستواره دستنوشته‌های ایران (دنا)، ۳، ۱۵۶.
۲۷۲. یزدانپور، علی شمیم گل؛ تفسیر سوره حمد؛ قم: مشهور، ۱۳۸۲، ۶۲ ص. فارسی.
۲۷۳. یزدی، محمدجواد (۱۳۳۷-); دریافتی نواز سوره مبارکه حمد؛ مشهد: رستگار، ۱۳۸۱، ۴۸ ص. فارسی.

نمایه نویسندگان شیعه

۱. ابراهیمی محمدی، محمد صالح ۲. ابراهیمی، محمدحسین
۳. احمدی فقیه، محمدامین ۴. احمدی، سیدعلی
۵. اردبیلی، عبدالعزیز ۶. استرآبادی، محمدجعفر
۷. اسعدی، محمدحسن ۸. اسماعیل پور، علی
۹. اسماعیلی، نادعلی ۱۰. اصفهانی، محمدحسین
۱۱. افتخاری، محمود ۱۲. اکبری، حجت‌الله
۱۳. آل شیبیرخاقانی، محمدطاهر ۱۴. امیرصادقی تهرانی
۱۵. امیرشقایق، عبدالصمد ۱۶. امین، محمد
۱۷. امینی نجفی، عبدالحسین ۱۸. انصاری، محمدعلی
۱۹. بابا افضل کاشانی ۲۰. بابایی، محمد
۲۱. بازرگان، مهدی ۲۲. باقری فر، علی
۲۳. باکوئی، زین‌العابدین ۲۴. بنی‌هاشمی لنگرودی، جلال
۲۵. پوست‌شور، علی ۲۶. تبریزی توتونچی، محمدحسین
۲۷. تبریزی، علی ۲۸. تبریزی غروری، هدایت‌الله
۲۹. تنکابنی، محمدبن سلیمان ۳۰. ثباتی، هوشنگ
۳۱. ثقفی قزوینی، علی بن محمد ۳۲. جابری انصاری، محمدحسن
۳۳. جزایری، محمدکاظم ۳۴. جعفری نیا، محمدرضا
۳۵. جلالی ورنامخواستی، کلثوم ۳۶. حاج شریفی خوانساری، محمدرضا
۳۷. حسن بن علی رضی الله عنه (امام یازدهم) ۳۸. حسینی حسن‌آبادی، محمد
۳۹. حسینی خاتون‌آبادی، میرمحمد صالح ۴۰. حسینی زنجانی، عزالدین
۴۱. حسینی مرعشی، اسماعیل ۴۲. حسینی، حسن
۴۳. حکیم، سید محمدباقر ۴۴. خمینی، روح‌الله
۴۵. خمینی، مصطفی ۴۶. خواسته، حامد
۴۷. خوبی، ابوالقاسم ۴۸. خیر تبریزی، محمدحسین
۴۹. دریاباری، عنایت‌الله، تفسیر شفا ۵۰. دستغیب، عبدالحسین
۵۱. دهخوارقانی، هادی ۵۲. دین‌پرست، امید
۵۳. رئیسی، علی ۵۴. راشد، حسینعلی
۵۵. راشدی، لطیف ۵۶. ربانی، محمدرضا
۵۷. رستمی، محمدحسن ۵۸. رستمی پور، محمد

۵. ابن‌عبد الوهاب، محمد بن عبد الوهاب ۶. ابن عجیبه، احمد
 ۷. ابن عربی، محمد بن علی ۸. ابن قیم جوزیه، محمد بن ابی بکر
 ۹. ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان ۱۰. ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان
 ۱۱. احمدی، عبدالله بن سلمان بن سالم ۱۲. احمدی، ناصر
 ۱۳. امیری، عمر بهاء الدین ۱۴. انصاری شافعی، عبدالله بن ابی بکر
 ۱۵. جنید، حافظ ۱۶. جوهر، طلحه
 ۱۷. حسن، محمد علی ۱۸. خطیب، محمد خلیل
 ۱۹. دوهاروت، شکرالله ۲۰. راوی، مصعب
 ۲۱. رضا، محمد رشید ۲۲. روینی، عنتر
 ۲۳. سیحانی، محمد ۲۴. سلیمان، محمد هلال
 ۲۵. سید احمد، حسین محمد ۲۶. شاهین، عبدالصبور
 ۲۷. شطا، سید محمد ۲۸. شلمی، محمود
 ۲۹. صبان، محمد بن علی ۳۰. صدرالدین قونوی، محمد بن اسحاق
 ۳۱. طنطاوی بن جوهری ۳۲. طهماز، عبدالحمید محمود
 ۳۳. طوفی حنبلی، سلیمان بن عبد القوی ۳۴. عبد الحلیم، علی عبد المنعم
 ۳۵. عبدالرزاق کاشی ۳۶. عبدالله سراج الدین
 ۳۷. عبدالواحد، راتب احمد ۳۸. عبده، محمد
 ۳۹. عبید، علی بن سلیمان ۴۰. عتر، نورالدین
 ۴۱. عثیم، محمد بن صالح ۴۲. عطا، عبدالقادر احمد
 ۴۳. غماری حسنی، احمد ۴۴. فخر رازی، محمد بن عمر
 ۴۵. فرماوی، عبد الحی ۴۶. قاسم، عبد الحکیم بن عبدالله
 ۴۷. قزامل، سیف رجب ۴۸. کاشفی، حسین بن علی
 ۴۹. لاحم، سلیمان بن ابراهیم ۵۰. مقدسی، شهاب الدین ابی احمد
 ۵۱. ملیجی، عاطف قاسم ۵۲. میرزا جان بغنوی، حبیب الله
 ۵۳. ندا، عبدالحمید محمد ۵۴. هویدی، محمد

نمایه موضوعی کتاب‌ها

تفسیر بسم الله الرحمن الرحیم، اسم اعظم، اسماء الحسنی

۱. تفسیر البسمله / ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان
 ۲. احکام البسمله و مایتعلق بها من الاحکام والمعانی و اختلاف العلماء / فخر رازی
 ۳. الاستعاذه و البسمله ممن صحح حدیث البسمله / غماری حسنی، احمد
 ۴. اسم الاعظم او معارف البسمله و الحمدله / غروی، محمد
 ۵. اسماء الله الحسنی فی خواتم آیات سوره الفاتحه و البقره / عبید، علی بن سلیمان
 ۶. الانصاف فیما بین علماء المسلمین فی قراءه بسم الله الرحمن الرحیم فی فاتحه الكتاب من الاختلاف / ابن عبدالبر، یوسف بن عبدالله
 ۷. آیه شریفه بسمله در فرهنگ اسلامی / اسماعیل پور، علی
 ۸. بحثی پیرامون بسم الله الرحمن الرحیم / صدوقی مازندرانی، مصطفی
 ۹. پیرامون بارزشتترین آیه قرآن کریم (بسم الله الرحمن الرحیم) / موبد، احمد
 ۱۰. تفسیر آیه البسمله / خمینی، روح الله

۵۹. رشیدی آشتیانی، مهدی
 ۶۱. رضائزاد، غلامحسین
 ۶۳. رفائی، سید رضا
 ۶۵. روح بخش، سید علی
 ۶۷. زارعی، علی
 ۶۹. سحرآوری، عبدالامیر
 ۷۱. شاه آبادی، عبدالله
 ۷۳. شبر، عبدالله
 ۷۵. شریعتی، ناصرالدین
 ۷۷. شهرامی، بیژن
 ۷۹. صادقی تهرانی، محمد
 ۸۱. صالحی نجف آبادی، عبدالله
 ۸۳. صدوقی مازندرانی، مصطفی
 ۸۵. عاملی، جعفر مرتضی
 ۸۷. عزیز، عباس
 ۸۹. علی پور، نصیب اله
 ۹۱. عمادزاده، حسین
 ۹۳. غروی، محمد
 ۹۵. فضلی، نادر
 ۹۷. فلسفی، محمد رضا
 ۹۹. قاضی زاهدی گلپایگانی، علی
 ۱۰۱. قرائتی، محسن
 ۱۰۳. کاظمی، محمد
 ۱۰۵. کامکار، شیده
 ۱۰۷. کرمی، افشین
 ۱۰۹. کیاوش، محمد
 ۱۱۱. محسنی، احمد رضا
 ۱۱۳. محمدی رؤف، احمد
 ۱۱۵. محمدی، محمد جواد
 ۱۱۷. مدرس مقدم، علی اکبر
 ۱۱۹. مدنی کرمانی
 ۱۲۱. مطهری، مرتضی
 ۱۲۳. ملکی میانجی، محمد باقر
 ۱۲۵. موبد، احمد
 ۱۲۷. موسسه فرهنگی هنری فرهنگ منہاج
 ۱۲۹. موسوی، محمد باقر
 ۱۳۱. میرجهانی طباطبائی، محمد حسن
 ۱۳۳. میرخلف زاده، علی
 ۱۳۵. ناطقی، علی اوسط
 ۱۳۷. نصیری، عسکر
 ۱۳۹. نورعلیشاه، محمد علی
 ۱۴۱. هاشم زاده هریسی، هاشم
 ۱۴۳. یزدانپور، علی
 ۶۰. رضایپور قهرمانلو، براتعلی
 ۶۲. رضوی، جواد
 ۶۴. رنجبر، محمد رضا
 ۶۶. روحانی، هادی
 ۶۸. سبزواری، هادی بن مهدی
 ۷۰. سنگلجی، محمد
 ۷۲. شهمیری، رضا
 ۷۴. شیبستری، مرتضی
 ۷۶. شفاقی، محسن
 ۷۸. شیخ بهایی، محمد بن حسین
 ۸۰. صالح غفاری، محمد علی
 ۸۲. صدری مازندرانی، حسن
 ۸۴. صفی حصار، آیدا
 ۸۶. عرب عامری، علی
 ۸۸. عطارهای تهرانی، هنگامه
 ۹۰. علیزاده، عمران
 ۹۲. غ. مهرانفر
 ۹۴. فرید محسنی اراکی، حسن
 ۹۶. فلسفی، محمد تقی
 ۹۸. فیض الاسلام اصفهانی، علینقی
 ۱۰۰. قدرتی، صالح
 ۱۰۲. قهرمانی، عبدالله
 ۱۰۴. کامرانیان، عباس علی
 ۱۰۶. کرمانی نژاد، عبدالله
 ۱۰۸. کلباسی، مجتبی
 ۱۱۰. مجمع قرآنی مشکوٰۃ
 ۱۱۲. محمد حسین زاده، عبدالرضا
 ۱۱۴. محمدی، حسنعلی
 ۱۱۶. مختاری، امیر حسن
 ۱۱۸. مدرسی، طاهره
 ۱۲۰. مصطفوی، اسدالله
 ۱۲۲. معینیان، مهدی
 ۱۲۴. منطقی، نیره اعظم
 ۱۲۶. موحدی نجف آبادی، محمد رضا
 ۱۲۸. موسوی جزایری، محمد علی
 ۱۳۰. میرباقری، سید محمد مهدی
 ۱۳۲. میرخانی، احمد
 ۱۳۴. میرمبینی، حسین
 ۱۳۶. نجفی زنجانی، حافظ
 ۱۳۸. نعمه الله ولی، نعمه الله بن عبدالله
 ۱۴۰. نوری بروجردی، حسین
 ۱۴۲. واعظ، حسن بن محمد
 ۱۴۴. یزدی، محمد جواد

نمایه نویسندگان اهل سنت

۱. ابن اقلیس، احمد بن معاد
 ۳. ابن حمدان، احمد بن سعد

- دراستها لغویا... / عتر، نورالدین
۷. راهنمای دوره حفظ ۱۱۴، مشتمل بر جزء سی، سوره حمد، پنج آیه اول سوره بقره و آیه الکرسی / منهاج
۸. شرح لغات و کلمات دو سوره مبارکه فاتحه الکتاب و اخلاص / امیرشقایق، عبدالصمد
۹. شرحی بر سوره حمد به انضمام تصاویر آرشو ترجمه به ۱۰۱ زبان دنیا به همراه اطلاعات زبان‌شناسی و آمار ترجمه‌های موجود در قرآن در جهان / جعفری نیا، محمدرضا
۱۰. منظومه نور، لغات سوره حمد و بقره در ۳۴۳ بیت / اسعدی، محمدحسن

خوشنویسی، گرافیک، تذهیب سوره حمد

۱. پیرامون باارزشتترین آیه قرآن کریم (بسم الله الرحمن الرحيم) / موبد، احمد
۲. تحقیقی پیرامون شیوه‌ها و مشخصات تذهیب سوره فاتحه الکتاب و استادان تذهیب‌کار / عطارهای تهرانی، هنگامه
۳. سوره حمد و قل هو الله و تسبیحات اربعه با تمرین خوشنویسی برای مدارس سراسر کشور دوره راهنمایی / غ. مهرانفر
۴. شرح خصوصیات هنری و تصویری در سوره حمد / افتخاری، محمود
۵. صحبت با خدای مهربون، شرح گرافیکی سوره حمد (جزء ۱) / محمدی، حسنعلی
۶. موضوعات و مفاهیم سوره حمد در آینه تصویر / افتخاری، محمود

کتاب‌هایی ویژه کودکان و نوجوانان

۱. آموزش مفاهیم قرآن کریم ویژه کودکان قبل از دبستان / محسنی، احمدرضا
۲. اینگونه قرآن بیاموزیم، خودآموز قرآن کریم همراه با سوره رحمن، حمد و طرحی نو و ساده جهت یادگیری... / مختاری، امیرحسن
۳. برگزیده ترجمه قرآن کریم بصورت شعر و تصویر کودکانه، سوره توحید و حمد / صفی حصار، آیدا
۴. تفسیر کبوترها و گنجشکها (تفسیر تأویلی سوره حمد و برخی از آیات قرآن کریم) / موحدی نجف‌آبادی، محمدرضا
۵. سوره حمد و قل هو الله و تسبیحات اربعه با تمرین خوشنویسی برای مدارس سراسر کشور دوره راهنمایی / غ. مهرانفر
۶. شرح خصوصیات هنری و تصویری در سوره حمد / افتخاری، محمود
۷. شرحی بر سوره حمد به انضمام تصاویر آرشو ترجمه به ۱۰۱ زبان

۱۱. تفسیر بسم الله الرحمن الرحيم / منطقی، نیره اعظم
۱۲. تفسیر سوره الفاتحه، ام‌الکتاب فی ضوء السنه النبویه و فنون اللغه و البلاغه العربیه تفسیر الاستعاذه تفسیر البسمله نزول الفاتحه ترتیبها دراستها لغویا... / عتر، نورالدین
۱۳. تفصیل المسأله فیما يتعلق بالبسمله / تبریزی، علی
۱۴. جامع الحکمه (تفسیر بسم الله الرحمن الرحيم) / بابا افضل کاشانی
۱۵. خصائص و اسرار و تفسیر بسم الله الرحمن الرحيم / هیدی، محمد
۱۶. الرساله الکبری فی البسمله / صبان، محمدبن علی
۱۷. سی پاسخ درباره بسم الله الرحمن الرحيم / روح بخش، سیدعلی
۱۸. شرحی بر بسم الله الرحمن الرحيم / احمدی، سیدعلی
۱۹. فضایل و خواص بسم الله الرحمن الرحيم / کرمی، افشین
۲۰. کتاب البسمله / مقدسی، شهاب‌الدین ابی احمد
۲۱. کلید سعادت و خوشبختی، فضائل و خواص سوره‌ها و آیات برگزیده (بسم الله الرحمن الرحيم، سوره حمد، آیه الکرسی) / صالحی نجف‌آبادی، عبدالله
۲۲. مع الامام القشیری فی تفسیر الاشاری بسمله و الحروف المقطعه / ملیجی، عاطف قاسم
۲۳. تفسیر سوره الحمد و البقره (تفسیر منظوم بسمله و سوره حمد و بقره) / نورعلیشاه، محمدعلی

فقه سوره حمد

۱. احکام من القرآن الکریم (سوره الفاتحه) / عثیمن، محمدبن صالح
۲. فقه فاتحه الکتاب / قزامل، سیف رجب

اعجاز سوره حمد

۱. الاعجاز العددی فی سوره الفاتحه / جوهر، طلحه
۲. گنجینه‌ای از قرآن حکیم، اعجاز سوره حمد و عدد ۷ / احمدی فقیه، محمدامین

تجوید، لغت، حفظ، صرف و نحو سوره حمد

۱. آموزش مفردات قرآن (ریشه‌یابی، تجزیه و شرح واژگان به ترتیب سوره) / محمد حسین زاده، عبدالرضا
۲. تجزیه و ترکیب آیات قرآن / قدرتی، صالح
۳. تجزیه و ترکیب سوره حمد / علوی، مجتبی
۴. تجوید قرآن با تصویر به همراه تفسیر سوره حمد / معینیان، مهدی
۵. تجوید قرآن با تصویر به همراه تفسیر سوره حمد / معینیان، مهدی
۶. تفسیر سوره الفاتحه، ام‌الکتاب فی ضوء السنه النبویه و فنون اللغه و البلاغه العربیه تفسیر الاستعاذه تفسیر البسمله نزول الفاتحه ترتیبها

۲۳. پیام جاوید، برداشتی از سوره حمد / راشدی، لطیف
۲۴. پیام سوره حمد / موسوی، محمدباقر
۲۵. تأملات فی الفاتحه الكتاب / شاهین، عبدالصبور
۲۶. ترجمه اعجاز البیان یا تفسیر سوره فاتحه / صدرالدین قونوی
۲۷. ترجمه و تفسیر روان سوره حمد و جزء سی‌ام قرآن کریم / منطقی، نیره اعظم
۲۸. تفسیر ادبی سوره حمد / علوی، مجتبی
۲۹. تفسیر الفاتحه الکبیر (البحر المدید) / ابن عجیبه، احمد
۳۰. تفسیر الفاتحه المسمی تفسیر العلوم والمعانی المستودعه فی سبع المثانی / ابن اقلیسی
۳۱. تفسیر الفاتحه / ابن جریر طبری
۳۲. تفسیر الفاتحه / ابن عبدالوهاب، محمد بن عبدالوهاب
۳۳. تفسیر الفاتحه / رضا، محمد رشید
۳۴. تفسیر الفرقان: تفسیر حمد / صادقی تهرانی، محمد
۳۵. تفسیر القرآن الکریم، سوره مبارکه حمد / سنگلجی، محمد
۳۶. تفسیر ام الكتاب / میرجهانی طباطبائی، محمد حسن
۳۷. تفسیر سوره الحمد / حکیم، سید محمد باقر
۳۸. تفسیر سوره الحمد / نوری بروجردی، حسین
۳۹. تفسیر سوره الفاتحه (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه) / اردبیلی، عبدالعزیز
۴۰. تفسیر سوره الفاتحه (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه) / حسینی خاتون آبادی، میرمحمد صالح
۴۱. تفسیر سوره الفاتحه (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه) / عبدالرزاق کاشی
۴۲. تفسیر سوره الفاتحه (ضمن رسائل فی التفسیر) / شیخ بهایی
۴۳. تفسیر سوره الفاتحه / حسن، محمد علی
۴۴. تفسیر سوره الفاتحه / عاملی، جعفر مرتضی
۴۵. تفسیر سوره الفاتحه / فرماوی، عبدالحی
۴۶. تفسیر سوره الفاتحه، ام الكتاب فی ضوء السنه النبویه و فنون اللغه و البلاغه العربیه تفسیر الاستعاذه تفسیر البسمله نزول الفاتحه ترتیبها دراستها لغویا... / عتر، نورالدین
۴۷. تفسیر سوره حمد از دیدگاه مفسران بزرگ شیعه علامه سید محمد حسین طباطبائی و فضل ابن حسن طبرسی / فلسفی، محمد رضا
۴۸. تفسیر سوره حمد / احمدی، ناصر

- دنیا به همراه اطلاعات زبان‌شناسی و آمار ترجمه‌های موجود در قرآن در جهان / جعفری نیا، محمدرضا
۸. صحبت با خدای مهربون، شرح گرافیکی سوره حمد (جزء ۱) / محمدی، حسنعلی
- تفسیرهای مستقل سوره حمد (روایی، اخلاقی، عرفانی)**
۱. دعوه الفاتحه الشریفه الکبری (الدعاء و سوره الفاتحه) / ابن عربی، محمد بن علی
۲. تفسیر الفاتحه / ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان
۳. اضواء من سوره الفاتحه / عطا، عبدالقادر احمد
۴. تفسیر سوره الفاتحه (رساله شرح الفاتحه الكتاب، تفسیر فاتحه الكتاب، تفسیر سوره حمد) / نعمه الله ولی
۵. اعجاز البیان فی تأویل ام القرآن / صدرالدین قونوی
۶. ام الكتاب الشافیة الکافیة / شطا، سید محمد
۷. ام الكتاب / امیری، عمر بهاء الدین
۸. رساله فی تحقیق معنی الحمد و الشکر / میرزا جان بغنوی، حبیب الله
۹. ام القرآن و السبع المثانی / شلمی، محمود
۱۰. ام القرآن، دراسة و تحلیل / راوی، مصعب
۱۱. ایاک نعبد و ایاک نستعین مدخل الی فهم القرآن الکریم / جنید، حافظ
۱۲. ایضاح البیان عن معنی ام القرآن / طوفی حنبلی، سلیمان بن عبد القوی
۱۳. آیه‌های روحانی، تحقیقی درباره سوره فاتحه / میرمبینی، حسین
۱۴. آیین بندگی، تفسیر سوره مبارکه حمد / رستمی، محمد حسن
۱۵. باران حکمت، سوره حمد / رنجبر، محمدرضا
۱۶. با مخاطبان وحی / محمدی، محمد جواد
۱۷. بیخون (شرح آیات سوره حمد) / رنجبر، محمدرضا
۱۸. برترین سوره، تفسیر آموزشی سوره حمد / نصیری، عسکر
۱۹. برگزیده تفسیر سوره حمد با بهره‌گیری از تفسیر المیزان علامه محمد حسین طباطبائی / کرمانی نژاد، عبدالله
۲۰. البلبال الصادحه علی اغصان سوره الفاتحه / انصاری شافعی
۲۱. البیان فی تفسیر القرآن المدخل تفسیر فاتحه الكتاب / خوبی، ابوالقاسم
۲۲. پرتوی از تفسیر سوره حمد، یا لمعه فی تفسیر الحمد / جزایری، محمد کاظم

۴۹. تفسیر سوره حمد / امین، محمد
۵۰. تفسیر سوره حمد / باکویی، زین العابدین
۵۱. تفسیر سوره حمد / بنی‌هاشمی لنگرودی، جلال
۵۲. تفسیر سوره حمد / خمینی، روح‌الله
۵۳. تفسیر سوره حمد / خواسته، حامد
۵۴. تفسیر سوره حمد / خویی، ابوالقاسم
۵۵. تفسیر سوره حمد / سبزواری، هادی بن مهدی
۵۶. تفسیر سوره حمد / شفائی، محسن
۵۷. تفسیر سوره حمد / صالح غفاری، محمدعلی
۵۸. تفسیر سوره حمد / عمادزاده، حسین
۵۹. تفسیر سوره حمد / فرید محسنی اراکی، حسن
۶۰. تفسیر سوره حمد / قرائتی، محسن
۶۱. تفسیر سوره حمد / قهرمانی، عبدالله
۶۲. تفسیر سوره حمد / مدنی کرمانی، جمال‌الدین
۶۳. تفسیر سوره فاتحه‌الکتاب (به ضمیمه دو رساله در تفسیر سوره فاتحه) / گمنام
۶۴. تفسیر سوره فاتحه‌الکتاب / میرخانی، احمد
۶۵. تفسیر سوره مبارکه حمد / انصاری، محمدعلی
۶۶. تفسیر سوره مبارکه حمد / کیاوش، محمد
۶۷. تفسیر سوره مبارکه حمد / حسینی زنجانی، عزالدین
۶۸. تفسیر سوره حمد / شهرامی، بیژن
۶۹. تفسیر طه (شرحی بر سوره حمد) ضمیمه آینه معراج / مدرسی، طاهره
۷۰. تفسیر علمی و عرفانی قرآن: سبکی نوین در ترجمه و تفسیر بصورت علمی، عرفانی، ادبی، موضوعی و تصویری و نیز براساس دیدگاه پیامبر اکرم (ص) در نهج‌الفصاحه / اسماعیلی، نادعلی
۷۱. تفسیر فاتحه‌الکتاب از امام حسن عسکری سلام‌الله‌علیه و پژوهشی پیرامون آن / حسن بن علی (ع)
۷۲. تفسیر فاتحه‌الکتاب / ابراهیمی محمدی، محمد صالح
۷۳. تفسیر فاتحه‌الکتاب / امینی نجفی، عبدالحسین
۷۴. تفسیر فاتحه‌الکتاب / ملکی میانجی، محمدباقر
۷۵. تفسیر مقارن سوره حمد از نظر اهل شیعه و اهل سنت / افتخاری، محمود
۷۶. تفسیر مقایسه‌ای سوره حمد / عرب عامری، علی
۷۷. تفسیر موضوعات و مفاهیم سوره حمد در گفتار و آثار / افتخاری، محمود
۷۸. تفسیر و شرحی از سوره مبارکه حمد / شبستری، مرتضی
۷۹. الثقلان فی تفسیر القرآن، سوره مبارکه فاتحه‌الکتاب / فیض‌الاسلام اصفهانی
۸۰. جلوه‌ای از سوره حمد / محمدی رؤف، احمد
۸۱. جمعه‌ها و سوره‌ها (سوره حمد) / موسوی جزایری، محمدعلی
۸۲. جواهر التفسیر، تفسیری ادبی، عرفانی، حرفی، شامل مقدمه‌ای در علوم قرآنی و تفسیر سوره حمد / کاشفی، حسین بن علی
۸۳. الجوهر فی تفسیر القرآن الکریم (برگزیده فارسی سوره حمد از تفسیر الجواهر) / طنطاوی بن جوهری
۸۴. تفسیر شفا (سوره حمد) / حسن صدری مازندرانی
۸۵. رسائل فی تفسیر سوره الفاتحه / ناطقی، علی اوسط
۸۶. الرساله الواضحه فی تفسیر سوره الفاتحه / عبدالواحد، راتب احمد
۸۷. رکوع، گزیده تفسیر و واژگان آیات قرآن برای دانشگاہیان و علاقه‌مندان به حفظ همراه با درک مفاهیم (سوره مبارکه حمد و آیات ۱ تا ۱۴۱ سوره مبارکه بقره) / مجمع قرآنی مشکوه
۸۸. روح توحید در نماز، یا تفسیر مختصری بر سوره حمد / پوست شور، علی
۸۹. سبع‌المثانی (تفسیر سوره حمد) / رئیسی، علی
۹۰. سپاس و مقاصد حمد: ترجمه روان سوره مبارکه حمد / سحرآوری، عبدالامیر
۹۱. سرمنزل انسانیت، تفسیر اخلاقی فاتحه‌الکتاب و زندگینامه / خمینی، مصطفی
۹۲. سوره الصلاة ترنج بها المساجد و المصلیات / قاسم، عبدالحکیم بن عبدالله
۹۳. سوره الصلاة فاتحه‌الکتاب بین المفسرین و المحدثین و الفقهاء... / ندا، عبدالحمید محمد
۹۴. شمیم گل، تفسیر سوره حمد / یزدانپور، علی
۹۵. صحیفه منظوم: معانی و مفاهیم سوره‌های فاتحه‌الکتاب، بقره / علی پور، نصیب اله
۹۶. طرائق الأولیاء، شرح و تفسیر عرفانی سوره الفاتحه (سوره حمد) / مصطفوی، اسدالله
۹۷. عطر قرآن و عترت، تفسیر سوره حمد / فضلی، نادر
۹۸. فاتحه‌الکتاب، تفسیر سوره شریفه حمد / دستغیب، عبدالحسین
۹۹. فتح التواب فی تفسیر فاتحه‌الکتاب للامام ابن قیم الجوزیه /

۲. البرهان فی نظام القرآن (نظام سور الفاتحه والبقرة وآل عمران) / سبحانی، محمد عنایة الله اسد
۳. تجلی آرامش در سوره مبارکه حمد / مدرس مقدم، علی اکبر
۴. تفسیر کبوترها و گنجشکها (تفسیر تأویلی سوره حمد و برخی از آیات قرآن کریم) / موحدی نجف‌آبادی، محمد رضا
۵. جامعه‌شناسی حق و باطل در تفسیر سوره حمد / میرباقری، سید محمد مهدی
۶. حکایت حمد، روانشناسی تربیتی در سوره حمد / کامکار، شیده
۷. حمد ربانی: تفسیر عرفانی سوره حمد / ربانی، محمد رضا
۸. حمد می‌آموزد / دهخوارقانی، هادی
۹. خواص سوره الحمد از نظر پانزده دانشمند اسلامی / دوهاروت، شکرالله
۱۰. داستانهای سوره حمد / میرخلف زاده، علی
۱۱. درس‌هایی از سوره حمد / حسینی مرعشی، اسماعیل
۱۲. درسهایی از فاتحه‌الکتاب / امیر صادقی تهرانی، نصیرالدین
۱۳. دریافتی نواز سوره مبارکه حمد / یزدی، محمد جواد
۱۴. راز رشد آگاهی، اندیشه عبادی (تفسیر سوره حمد) / بابایی، محمد
۱۵. راه روشن به سوی خدا، تفسیر سوره حمد / شریعتی، ناصرالدین
۱۶. طریقت باطنی فاتحه‌الکتاب، سیر معانی سوره حمد و اخلاص در یک نگاه علمی و عرفانی و تطبیق آن با پایگاه‌های ده‌گانه کیهانی / شاهمیری، رضا
۱۷. فروغ هدایت، نکته‌ها، پرسش‌ها، قصه‌های علوم قرآن و سوره حمد / نجفی زنجانی، حافظ
۱۸. قرآن کتاب راستی (راستی و ناراستی در سوره‌های حمد و بقره) / باقری فو، علی
۱۹. گمراهان، حدیثی مفصل از قرون وسطای مسیحیت در ارتباط با سوره حمد / بازرگان، مهدی
۲۰. نگرشی نو بر سوره حمد / زارعی، علی
۲۱. نوآوری در تفکر درباره سوره حمد / رضایور قهرمانلو، براتعلی

تفسیرهای مشترک حمد و برخی از سوره‌ها

۱. الاسلام لله تعالی فی سوره البقره و قد اضفنا لتفسیر هذه السوره تفسیر سوره الفاتحه و افتتحنا به هذا الكتاب / طهماز، عبد الحمید محمود
۲. آشنایی با قرآن، سوره‌های حمد، بقره / مطهری، مرتضی
۳. انوار الوحی فی تفسیر بعض سورالکتاب المجید فاتحه‌الکتاب

- ابن قیم جوزیه
۱۰۰. فی رحاب الفاتحه / سلیمان، محمد هلال
۱۰۱. فی فضل القرآن الکریم و کیفیة و آداب التلاوة و الاستماع، تفسیر فاتحه / خطیب، محمد خلیل
۱۰۲. قطره، تفسیر سوره حمد / روحانی، هادی
۱۰۳. الکتاب الحمید فی تفسیر سورتی الحمد و التوحید / تبریزی غروری، هدایت‌الله
۱۰۴. الکرائم القدسیه فی الهدایات الفاطمیة (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه) / ثقفی قزوینی، علی بن محمد
۱۰۵. کلید بهشت (خلاصه‌ای از تفسیر سوره حمد) / جلالی و رنامخواستی، کلثوم
۱۰۶. کلید سعادت و خوشبختی، فضائل و خواص سوره‌ها و آیات برگزیده (بسم‌اله الرحمن الرحیم، سوره حمد، آیه الکرسی) / صالحی نجف‌آبادی، عبدالله
۱۰۷. گنجینه عرش، بررسی اهمیت آثار سوره حمد بر اساس آیات، روایات و تفاسیر مفسران بزرگ / کامرانیان، عباسعلی
۱۰۸. اللباب فی التفسیر الاستعاده و فاتحه‌الکتاب / لاجم، سلیمان بن ابراهیم
۱۰۹. الماثور فی تفسیر سوره الفاتحه عن النبی و الصحابین و التابعین / احمدی، عبدالله بن سلمان
۱۱۰. مشکلات القرآن الکریم و تفسیر سوره الفاتحه / عبده، محمد
۱۱۱. مظاهر الاسرار فی وجوه اعجاز کلام الجبار (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه) / استرآبادی، محمد جعفر
۱۱۲. مظاهر المجتمع المسلم من خلال سوره الفاتحه / ابن حمدان، احمد بن سعد
۱۱۳. مفاتیح الغیب: ترجمه تفسیر فاتحه‌الکتاب / فخر رازی
۱۱۴. مفاهیمی از قرآن (گفتاری بر سوره حمد با چشم انداز تطبیقی به نهج البلاغه) / کاظمی، محمد
۱۱۵. مقدمه تفسیر بر سوره حمد یا فاتحه‌الکتاب، موسوم به تمهید المبانی یا تفسیر کبیر بر سوره سبع المثانی / رضانژاد، غلامحسین
۱۱۶. نور درخشان در تفسیر نخستین سوره قرآن / رفائی، سید رضا
۱۱۷. نور الانوار و سر الاسرار فی سوره الفاتحه / سید احمد، حسین محمد
- تفسیرهای مستقل سوره حمد (سیاسی، اجتماعی، تربیتی و مسائل روز)
۱. ایدئولوژی اسلام در اولین سوره قرآن، حمد / رستمی پور، محمد

- ناس / حسینی، حسن
 ۲۸. شناخت سوره‌های قرآن از سوره حمد تا ناس / هاشم‌زاده هریسی، هاشم،
 ۲۹. عروة الوثقی (تفسیر سوره فاتحه و اندکی از بقره) / شیخ بهایی
 ۳۰. ملکوت سوره‌های حمد و یاسین / دین‌پرست، امید
 ۳۱. منظومه نور، لغات سوره حمد و بقره در ۳۴۳ بیت / اسعدی، محمدحسن
 ۳۲. نسی از یم (نگاهی به سوره حمد تا حج) / حسینی حسن‌آبادی، محمد
 ۳۳. تفسیر سوره الحمد و البقره (تفسیر منظوم بسمله و سوره حمد و بقره) / نورعلیشاه، محمدعلی

- والاخلاص / آل شبیرخاقانی
 ۴. البرهان فی نظام القرآن (نظام سوره الفاتحه و البقره و آل عمران) / سبحانی، محمد عنایة الله اسد
 ۵. تفسیر القرآن الکریم (از سوره حمد تا نسا) / شبر، عبدالله
 ۶. تفسیرام کتاب (الفاتحه) و سوره الفلق و الناس / روینی، عنتر
 ۷. تفسیر بیان، تفسیر سوره‌های حمد و بقره / فلسفی، محمدتقی
 ۸. تفسیر حسن در استعاذه و حمد و آیه اول سوره بقره / جابری انصاری، محمدحسن
 ۹. تفسیر سوره الفاتحه و الاخلاص / واعظ، حسن بن محمد
 ۱۰. تفسیر سوره حمد و اخلاص همراه با پرسشنامه و پاسخنامه / کلباسی، مجتبی
 ۱۱. تفسیر سوره حمد و بقره / اصفهانی، محمدحسین
 ۱۲. تفسیر سوره حمد و بقره به گونه پرسش و پاسخ / رضوی، جواد
 ۱۳. تفسیر سوره حمد و توحید / تبریزی توتونچی، محمدحسین
 ۱۴. تفسیر سوره حمد و توحید / حاج شریفی خوانساری، محمدرضا
 ۱۵. تفسیر سوره‌های حمد، اخلاص و زلزال / ابراهیمی، محمدحسین
 ۱۶. تفسیر صغیر، ترجمه و تفسیر سوره بقره و سوره‌های واجب و مستحب در نماز، حمد، توحید، قدر، جمعه، منافقون به انضمام بحثی توحیدی در اسرار وجود / ثباتی، هوشنگ
 ۱۷. تفسیر قرآن، سوره حمد و بقره / راشد، حسینعلی
 ۱۸. تفسیر منظوم فاتحه کتاب و جزء سی ام قرآن مجید و ترجمه به دو زبان فارسی و انگلیسی با واژه‌نامه / رشیدی آشتیانی، مهدی
 ۱۹. توشیح التفسیر فی قواعد التفسیر و التأویل (تفسیر سوره حمد تا سی آیه از سوره بقره) / تنکابنی، محمد بن سلیمان
 ۲۰. ثواب و تفسیر سوره حمد و اخلاص / عزیزی، عباس
 ۲۱. در ثمین، تفسیر سوره حمد و توحید / علیزاده، عمران
 ۲۲. دراسات فی تفسیر القرآن الکریم / عبدالحلیم، علی عبد المنعم
 ۲۳. درس‌هایی از قرآن، سوره حمد، سوره احزاب، بحثی پیرامون نماز / گمنام
 ۲۴. دره المعانی فی تفسیر سوره الاخلاص و السبع المثانی (ضمن رسائل فی التفسیر سوره الفاتحه) / شاه آبادی، عبدالله
 ۲۵. رحمه من الرحمن فی تفسیر و اشارات القرآن (تفسیر سوره حمد و بقره) / ابن عربی
 ۲۶. زیادة التفاسیر: مقدمه تفسیری، تفسیر سوره حمد و قسمتی از سوره بقره / قاضی زاهدی گلپایگانی، علی
 ۲۷. شعاعی از قرآن (برداشتی از سوره‌های حمد، مؤمنون، واقعه،